

Het betekende een nieuwe en duidelijke rangschikking van taken en competenties.¹⁰

Voor Nederland betekende het dat het kerkdistrict niet langer onder de competentie van de Propaganda Fide viel. Daarmee raakte de katholieke kerk in Nederland haar missiestatus eindelijk kwijt. Het herstel van de bisschoppelijke hiërarchie in 1853 was immers geen echt herstel geweest, omdat de Propaganda Fide zich gevraagd of ongevraagd nog steeds met alle zaken van de kerkprovincie kon bemoeien; zo waren de bisschopsbenoeringen in haar handen. Pas in 1908 werden deze banden doorgesneden en werd Utrecht een kerkprovincie met een normale canonieke diocesane status.¹¹ Het was in de ogen van Aukes een logische stap om van Utrecht een kardinaalszetel te maken, maar volgens hem wachtte Rome nu eenmaal vaak een halve of een hele eeuw voor het doorvoeren van zulke veranderingen.¹²

De Nederlandse bisschoppen bleken echter niet zolang te willen wachten. Hoewel we in de historiografie en in de archieven van de Nederlandse bisdommen geen aanknopingspunten vinden, treffen we in de *Romeinse Bescheiden voor de geschiedenis der Rooms-katholieke kerk in Nederland 1832-1914* op dit punt een summier verwijzing aan. Volgens het Protocollo, de 'agenda' van de Staatssecretarie, in de Geheime Vaticaanse Archieven, kwam er op 15 april 1910 een verzoek binnen van de Nederlandse bisschoppen voor de benoeming van een Nederlandse kardinaal. Het verzoek was verzonden door bisschop P. Leyten van Breda, de langst zittende bisschop op dat moment, en was ondertekend door alle bisschoppen met uitzondering van Van de Wetering zelf – naar mag worden aangenomen omdat hij de beoogde kandidaat was. De ontvangst van het verzoek werd in het Protocollo vergezeld door de aantekening dat er van de kant van Rome behoefte was aan een nadere toelichting. Echter noch de brief, noch het verzoek om extra informatie zijn in het Vaticaanse of Bredase archief aangetroffen.¹³

Uit nieuw archiefonderzoek blijkt evenwel dat de bisschoppen niet pas in 1910, maar al bijna twee jaar eerder, vrij snel na de Curie-reorganisatie van Pius x, hun eerste stappen zetten voor de realisering van een kardinaalsbenoeming van Henricus van de Wetering. Blijkbaar, toen de aanvraag uiteindelijk niet werd gehonoreerd en de kardinaalshoed aan de neus van aartsbisschop Van de Wetering (en dus van het aartsbisdom Utrecht) voorbij ging ten gunste van de curiemedewerker pater Van Rossum, is elke verwijzing naar de kwestie in de doofpot gestopt. We vinden er immers niets over in de archieven van de Nederlandse bisdommen en ook de betreffende stukken in het *Archivio Segreto Vaticano* zijn aldaar niet aangetroffen.

het Heilige Roomse Rijk. Paus Adrianus vi wordt ook wel als de zevende Duitse paus beschouwd.

⁶ Het Utrechts Archief, *Archief Aartsbisdom* 449/135: 'Stukken betreffende Mgr. van de Wetering, Personalia'. W.M. van Rossum aan monseigneur [Van de Wetering], Rome 2.11.1911.

⁷ L.J. Rogier, N. de Rooy, *In vrijheid herboren. Katholiek Nederland 1853-1953*, Den Haag 1953.

⁸ H.W.F. Aukes, *Kardinaal de Jong* (Utrecht/Antwerpen 1956), 517.

⁹ Zo ging het herstel van de bisschoppelijke hiërarchie in Engeland in 1850, toen Nicholas Wiseman tot aartsbisschop van Westminster werd benoemd, gepaard met de instelling van een kardinaalszetel in Westminster.

¹⁰ Over deze reorganisatie zie: Francois Jankowiak, *La Curie Romaine de Pie ix à Pie x. Le gouvernement central de l'Église et la fin des États pontificaux* (Rome 2007), 555-587.

¹¹ *Acta Sanctae Sedis* 41 (1908), 431-432. Voor de consequenties van *Sapientia concilio* voor Nederland zie De Valk, *Roomser dan de paus?*, 47-49.

¹² Aukes, *Kardinaal de Jong*, 517. Het is evenwel de vraag of voor de H. Stoel het losmaken van de Propaganda een reden was om een kardinaalszetel te verbinden aan een kerkprovincie; eerder